

**ELEVDEMOKRATISKE
ERHVERVSUDDANNELSER**

OM PROJEKTET

For at skabe bedre vilkår for elevråd på landets erhvervsuddannelser indgik Erhvervsskolernes ElevOrganisation (EEO) et treårigt projektsamarbejde med Tuborgfondet i august 2020. Hen over tre år skal projektet under titlen *Elevdemokratiske Erhvervsuddannelser* undersøge, udvikle og afprøve konkrete metoder, der kan fremme elevdemokra-

tiet i tæt samarbejde med seks udvalgte erhvervsskoler. Sideløbende udvikles guide- og undervisningsmateriale, der kan anvendes af elever, undervisere og skoleledere på alle landets erhvervsskoler. Samlet skal disse erfaringer resultere i en best practice guide, der har til formål at understøtte elevernes demokratiske stemme og deltagelse gennem hele

deres uddannelsesforløb. På baggrund af projektets indledende undersøgelse præsenteres vores anbefalinger til skolernes videre arbejde med elevdemokrati- og inddragelse i det foreliggende hæfte.

Rigtig god fornøjelse!

BAGGRUNDEN FOR PROJEKTET

Alle elever har ret til at blive hørt og få en betydningsfuld stemme, og det får de lettest gennem aktivt elevrådsarbejde. Desværre oplever alt for mange udfordringer med etableringen og opretholdelsen af elevråd på erhvervsskoler. Det betyder ikke alene, at elevernes demokratiske stemme undermineres. Det går også ud over deres motivation, trivsel og læring på skolerne. Derfor ønsker vi at undersøge, hvordan man kan tage højde for udfordringerne med elevrådsarbejdet, så vi sammen får styrket elevdemokratiet på landets erhvervsuddannelser.

UNDERSØGELSEN BAG ANBEFALINGERNE

Anbefalingerne i det foreliggende hæfte er udarbejdet på baggrund af en undersøgelse af erhvervsskolernes elevinddragelse og understøttelse af elevråd, som EEO har foretaget i efteråret 2020. I marts 2021 vil vi publicere en guide til skolerne, der skal give inspiration til strategiske og organisatoriske praksisser, der sikrer levedygtige elevråd og demokratisk inddragelse af eleverne. I en rundspørge blandt uddannelsesledere fandt Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) sidste år, at 52% af erhvervsskolerne oplever problemer med elevinddragelse. Det er med andre ord et alment og velkendt problem.

Imidlertid er elevinddragelse forholdsvis underbelyst fra et elevperspektiv. Af den grund står elevernes oplevelser og erfaringer med skolernes inddragende indsats centralt i denne undersøgelse. Vi har blandt andet adspurgt en række elever og elevrådsmedlemmer om, hvorvidt og hvordan de er blevet oplyst om deres rettigheder, hvordan og i hvor høj grad de inddrages, hvad der motiverer dem til elevråds- og andet udvalgsarbejde samt hvilke udfordringer, de støder på. Vores undersøgelse er resultatet af en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse og en kvalitativ interviewundersøgelse, som afdækker danske erhvervsskolars

organisatoriske arbejde med elevinddragelse og understøttelse af elevråd samt elevernes oplevelser af dette elevinddragende arbejde. Den kvalitative del af undersøgelsen består af interviews med 16 nuværende eller tidligere elevrådsmedlemmer samt fire interviews med ansatte i ledende funktioner på en række erhvervsskoler. Den kvantitative del består af en rundspørge blandt 1.156 elever og 160 relevante ansatte, der alle er fra forskellige erhvervsskoler. De mest væsentlige fund fra vores undersøgelse præsenteres i det følgende.

UNDERSØGELSENS HOVEDPUNKTER

Næsten alle danske erhvervsskoler finder det vigtigt at inddrage deres elever i forhold, der har indflydelse på deres skolehverdag, og eleverne oplever generelt at

blive taget alvorligt, hvis de er utilfredse med noget på skolen. Alligevel er det for de fleste skoler en udfordring at skabe vel fungerende elevråd og elevinddragelse. I

tråd med DCUMs rapport (2019) indikerer vores undersøgelse, at en stor andel af eleverne på landets erhvervsskoler ikke er ordentligt oplyste om deres rettigheder.

44,9%

elever svarer, at deres erhvervsskole ikke har et elevråd eller ikke ved, hvorvidt det er tilfældet

Kun **11,3%** elever er blevet gjort opmærksom på muligheden for at deltage i erhvervsskolens elevråd

51,4%

af eleverne oplever i mindre grad eller slet ikke at blive involveret i beslutninger, der har indflydelse på deres hverdag

Undersøgelsen viser desuden at mange elevrådsrepræsentanterne falder fra, hvilket kan skyldes flere ting. Eleverne nævner blandt andet manglende gennemførelse af deres initiativer og ændringsforslag samt praktikforløb som medvirkende faktorer, og 66 % af de ansatte mener ligeså, at elevernes praktikforløb kan være med til at besværliggøre fastholdelsen af elevråd. Ifølge eleverne er der flere

grunde til, at eleverne dropper elevrådsarbejdet i forbindelse med deres praktikforløb, herunder en usikkerhed i forhold til virksomhedens accept af fravær, afstanden mellem skole og virksomhed samt det forhold, at de gerne vil gøre et godt indtryk hos virksomheden. På baggrund af ovenstående hovedpunkter har vi identificeret tre forandringspotentialer, som har til formål at give inspi-

Systematisering af elevinddragelse

Elevinddragelse og elevråd før, under og efter praktikperioder

Kommunikation, oplysning og engagement til frivilligt elevdemokratisk arbejde

ration og vejledning til skolernes arbejde med elevinddragelse fremadrettet:

1. Systematisering af elevinddragelse.
2. Kommunikation, oplysning og engagement til frivilligt elevdemokratisk arbejde.
3. Elevinddragelse og elevråd før, under og efter praktikperioder.

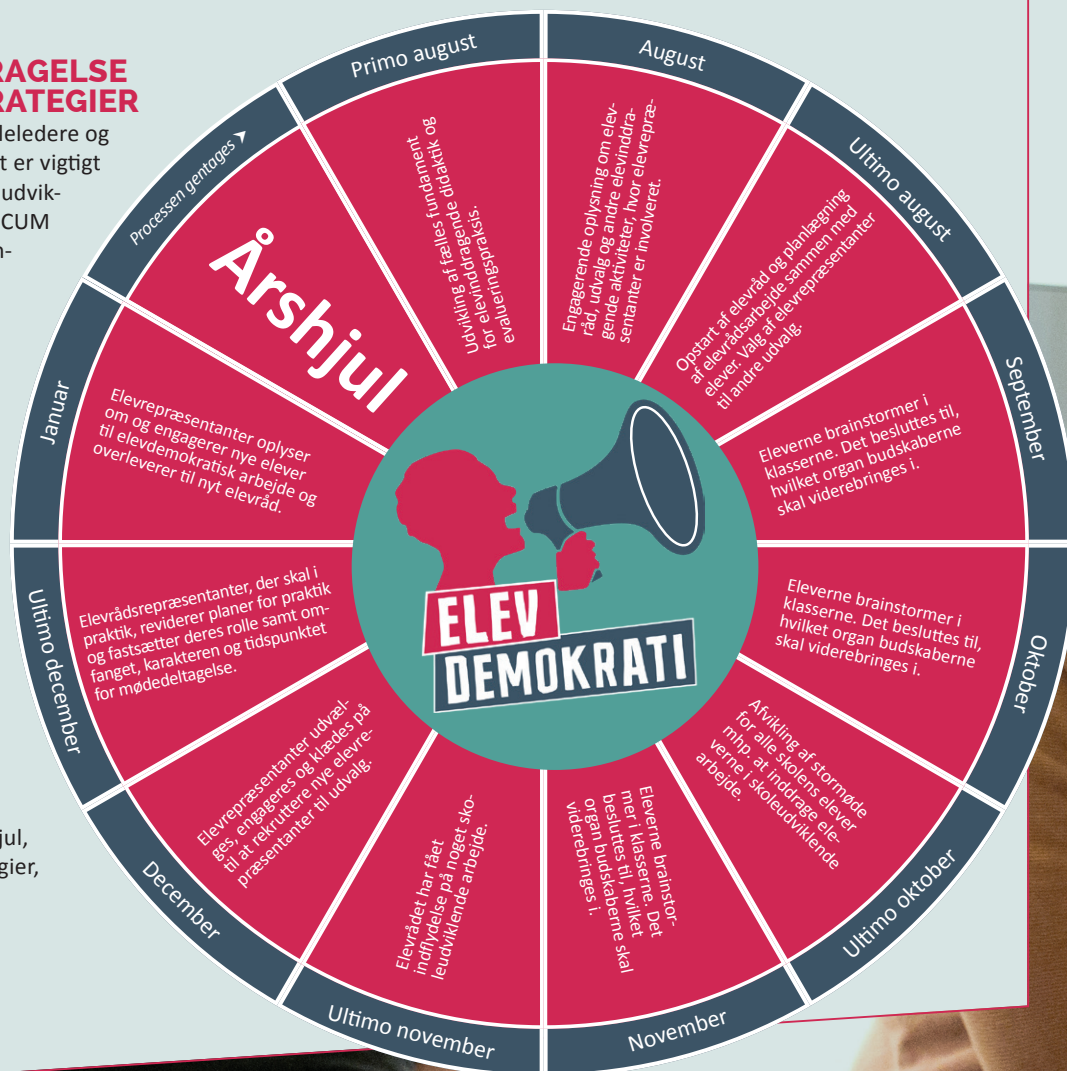
HVAD GØR EEO FOR ELEVERNE?

EEO besøger i gennemsnit 47 elevråd på erhvervsskoler årligt for at oplyse eleverne om deres rettigheder samt understøtte, opstarte og fastholde medlemselevrådene. Hvis nye elever skal oplyses om skolens elevråd, deres ret til at være elevrådsmedlemmer og elevdemokrati skal blive en central del af deres skolehverdag, er der behov for at klæde skolerne bedre på. Dette indebærer bl.a. en vejledning i, hvordan de kan arbejde strategisk og organisatorisk med elevinddragelse samt motivation af eleverne. Nedenfor kan du se eksempler på nogle af de workshops, vi i forvejen tilbyder elevrådene.

Langt over halvdelen af skoleledere og øvrige ansatte mener, at det er vigtigt at inddrage eleverne i skoleudviklende arbejde (EEO 2020, DCUM 2019). Med et helhedsorienteret fokus kan skolernes praksis for elevinddragelse derfor med fordel styrkes. Vi anbefaler, at skolerne styrker elevinddragelsen gennem følgende tre strategier:

1. Elevinddragelse gennem elevråd og andre udvalg.
2. Elevinddragende didaktik og undervisning.
3. Elevinddragende aktiviteter.

De ovennævnte strategier kan løbende inddrages gennem hele skoleåret. I denne figur angives et eksempel på, hvordan et årshjul, der indtænker de tre strategier, kan se ud.

For at forankre elevinddragende strategier er det nødvendigt at planlægge en systematik for året og fastsætte et fælles didaktisk fundament for, hvordan eleverne får indflydelse på undervisningen.

PLANLÆGNING I SAMARBEJDE MED PERSONALEGRUPPEN OG ELEVÅDET

Vi opfordrer til, at skolerne overvejer og reflekterer over deres nuværende elevinddragende indsatser og planlægger en fast systematik for skoleårets elevinddragelse. Efter elevrådets etablering opfordres skolen til at inddrage eleverne i planlægningen af året. Til første eller andet elevrådsmøde anbefaler vi, at kontaktlæreren understøtter en forventningsafstemning, planlægning af mødeinterval, arbejdsstruktur, elevrådsrepræsentanternes rolle under praktikperioden, fastsættelse af realistiske mål på 20 uger samt facilitere valg til andre etablerede udvalg fx fælleselevråd, bestyrelse og LUU. Vores undersøgelse viser, at elever er mere tilbøjelige til at fortsætte i elevrådet under deres praktik, hvis de har vigtige ansvarsposter. Af den grund kan udvalgsarbejde og ansvarsposter fungere som en motiverende arbejdsstruktur.

UDVÆLG KONTAKTLÆRER FOR ELEVRADET

Vores undersøgelse har vist, at kontaktlæreren har en essentiel rolle for at elevråd fungerer. Skolen bør derfor sikre, at kontaktlærerne har både tid, ressourcer og redskaber til at understøtte opstart samt fastholdelse af elevråd. Derfor opfordres skolerne til at udvælge engagerede kontaktlærere til opgaven, klæde dem på og afsætte timer til det understøttende arbejde.

SKOLEUNDERSTØTTET ELEVINDFLYDELSE

Mange elever dropper ud af elevrådet, hvis deres forventninger ikke imødekommes, eller hvis skolen er længe om eller ikke reagerer på elevernes ønsker. Selv helt små ting kan tage måneder at få ændret. Ønsker man at sikre engagerede og beslutningsdygtige elevråd, skal ledelsen derfor tage højde for, at der kan være udskiftning hvert halve år eller oftere. Vi foreslår derfor, at skolerne påtager sig et ansvar for at realisere elevernes ønsker, så de opnår succes med elevrådsarbejdet inden for de 20 uger.

KOMMUNIKATION, OPLYSNING OG ENGAGEMENT TIL FRIVILLIGT ELEV-DEMOKRATISK ARBEJDE

Ifølge elevrådsbekendtgørelsen skal alle elever oplyses om deres ret til elevråd. Dog viser vores undersøgelse, at en stor andel af eleverne ikke er blevet

informeret om muligheden for elevråd. Succesfuld elevinddragelse og levedygtige elevråd kræver derfor tydelig kommunikation, oplysning og løbende

promovering af elevråd, så eleverne føler sig velinformeret om deres rettigheder.

75%

af de adspurgte elever ønsker ikke at være en del af elevrådet

65%

af de adspurgte elever er ikke oplyste om deres ret til elevråd

SYSTEMATISK OPLYSNING OM ELEVRAAD

Vores undersøgelse har tydeliggjort, at mange elever ikke kender deres ret til at etablere og indgå i et elevråd. Flere elever såvel som ansatte fortæller også, at de ikke ved om skolen har et elevråd. Vi anbefaler derfor, at skolen først og fremmest oplyser de ansatte, herunder alle undervisere, konsulenter, ledere o. lign. om elevråd, skolebestyrelse og evt. andre udvalg. Dernæst anbefaler vi, at skolerne har en fast procedure for, hvordan de informerer nye elever om deres mulighed for at deltage i elevrådet og øvrige udvalg hver gang, der starter nye hold. Det kan være med til at sikre, at alle elever er oplyste om deres rettigheder og muligheder. En sådan information kan eksempelvis ske på introduktionsdage eller i de informationsmaterialer, der bliver udleveret til nyopstartede elever.

ØG ELEVENGAGEMENTET

Derudover er det en fordel, hvis skolen har fokus på at øge elevernes engagement og motivation for at blive en del af elevrådet. Dette kan eksempelvis ske

ved at lade repræsentanter fra elevråd, bestyrelsen eller andre udvalg tage aktiv del i det engagerende og oplysende arbejde. Det anbefales, at elevrådskontaktlæreren støtter eleverne i at planlægge og udføre kampagne for elevrådet og dermed gøre deres arbejde og bedrifter synlige for skolens øvrige elever. Det kan eksempelvis være gennem morgensamlinger, intranet eller klistermærker. Samtidig anbefales det, at skolen eller kontaktlæreren afvikler opstartsarrangementer, når nye elevrådsrepræsentanter bliver en del af elevrådet, da det kan være med til at sikre engagement, indsigt og motivation.

KOMMUNIKATIONEN MELLEM ELEVER OG ELEVREPRÆSENTANTER

Vores undersøgelse peger på, at mange elever ikke ved, at de kan få deres interesser varetaget af elevrådet. Vi anbefaler, at skolerne systematisk medvirker til at understøtte kommunikationen mellem elevråd, andre udvalg og de øvrige elever. Skolen skal ligeledes være med til at oplyse alle skolens elever om skolens

repræsentative udvalg, deres arbejde samt informere eleverne om, hvordan de henvender sig til elevrepræsentanterne. Afslutningsvist anbefales det, at ledelsen og de ansatte opfordrer alle elever til at tage del i det demokratiske arbejde og at de afvikler supplerende elevinddragende aktiviteter. Det kan eksempelvis være ved at afsætte tid til brainstorm af klassens idéer forud for et elevrådsmøde, gennem en anonym brevkasse, hvor elever kan skrive deres idéer og bekymringer eller gennem halvårslige stormøder, generalforsamlinger eller hackathons, hvor alle skolens elever deltager.

ELEVINDDRAGELSE OG ELEVRÅD FØR, UNDER OG EFTER PRAKTIKPERIODER

Praktikperioden betyder ofte et endeligt brud for mange elever med elevrådet. Eleverne ser det som afkoblet fra deres skole og er ofte ikke bekendt med, at de har ret til stadig at tage del i elevrådet under praktikforløbet. Et af de store problemer er fysisk afstand mellem skole

og praktikplads, der kan opleves som en hindring for mange.

INFORMÉR ELEVERNE OM DERES MULIGHEDER

Undersøgelsen har vist, at mange elever er tvivlende overfor, hvorvidt de kan/vil

fortsætte i elevrådet under deres praktikforløb. For at forebygge, at engagerede elever dropper helt ud af elevrådet er det afgørende, at kontaktlæreren drøfter mulige problematikker, der kan opstå under praktikforløbet, med elevrådsrepræsentanterne *inden*, de tager i praktik.

Foruden dette kan skolen med fordel tydeliggøre og informere eleverne om deres rettigheder under praktikforløbet, så de eksempelvis er bevidste om de har ret til deltagelse i elevrådsmøderne i arbejdstiden.

OVERLEVERING AF ELEVRÅDSARBEJDE

Mange af eleverne i vores undersøgelse fortæller, at de oplever "at skulle starte forfra", når de påbegynder elevrådsarbejdet efter endt praktikforløb. For at forhindre dette, anbefales det, at eleverne får tildelt en mentorrolle under deres praktikforløb for derigennem at bevare tilknytningen til elevrådet. Samtidig anbefaler vi, at skolen opfordrer tidligere elevrådsmedlemmer eller elevrådsmedlemmer i praktik at deltage i de opstarts- og overleveringsmøder, der afholdes med det formål at sikre en optimal overlevering/introduktion.

INFORMATIONSMATERIALE TIL VIRKSOMHEDEN

Flere elever kunne fortælle, at praktikvirksomhedens manglende viden om elevrådsrepræsentantens arbejde og ansvar var en medvirkende årsag til, at de droppede ud af elevrådet under

deres praktikforløb. For at forhindre dette anbefaler vi, at skolen udarbejder informationsmateriale med det formål at give virksomheden indsigt i, hvad elevrådsarbejdet indebærer. Materialet kan eksempelvis præcisere, hvornår og hvor ofte eleven skal deltage i møder samt hvilke rettigheder, eleven har som elevrådsrepræsentant. Ved at udlevere materiale, der specificerer elevrådsrepræsentantens deltagelse, ansvar og rettigheder, kan eleven og praktikvirksomheden lettere forventningsafstemme og finde ud af, hvordan eleven fortsat kan deltage i elevrådets møder. Det gavner elevens såvel som praktikvirksomhedens forståelse, og kan samtidig være med til at mindske sandsynligheden for misforståelser og manglende oplysning, som kan forhindre elevrådsrepræsentanten i at fortsætte sit arbejde.

FLEKSIBEL MØDEDELTAGELSE

I forhold til elevinddragelse *under* praktikforløbet er fleksibilitet og online deltagelse konkrete værktøjer, der kan sikre en større deltagelse. Den fysiske afstand fra praktiksted til skole er en af de mest hyppige årsager til, at eleverne ikke deltager i møderne. Her kan skolen med fordel tilbyde mulighed for online

mødedeltagelse. Kontaktlæreren opfordres til at understøtte elevrådet i planlægning af omfanget af mødedeltagelse for elever i praktik, mulighed for online deltagelse samt alternative mødeformer, såsom fyraftensmøder med mulighed for aftensmad.

GENINTEGRATION I ELEVRÅDET

Elevinddragelse *efter* praktikperioden er ligeledes en overset faktor. Det anbefales, at skolen eller kontaktlæreren følger op og sikrer, at eleverne efter deres praktikforløb genintegreres i elevrådet - særligt hvis de helt eller delvist er faldet fra i praktikperioden. Efter og mellem deres praktikforløb har eleverne ofte fået ny faglig viden og indsigt, der kan bidrage til elevrådsarbejdet. På den måde kan elevrådet og andre udvalg med elevrepræsentanter i højere grad varetage elevernes interesser under hele deres uddannelse - også under praktikforløbet. For at sikre kontinuitet og fremdrift i elevrådet er det derfor vigtigt at følge op på disse elever.

VIL DU VIDE MERE?

Vi håber, at hæftet giver inspiration samt vejledning til erhvervsskolernes arbejde, og at det styrker motivationen og interessen for projektet og dets formål. Sammen kan vi være med til at vise eleverne, at deres stemme er betydningsfuld og give dem det momentum, de skal bruge for at engagere sig i elevrådsarbejdet. Vi viser dem, at skolen i lige så høj grad er deres, og at det betaler sig at deltage i demokratiet - uanset hvor stort eller småt det må være. For yderligere viden om projektet Elevdemokratiske Erhvervsuddannelser eller metoder til elevinddragelse, anbefaler vi nedenstående læsestof.

- Erhvervsskolernes ElevOrganisation har udgivet to håndbøger (2019), der henvender sig til henholdsvis kontaktlærere og elever. Håndbøgerne indeholder vejledning, oplysning om rettigheder samt eksempler på elevrådsvedtægter
 - **Håndbog: Kontaktlærerhåndbog**
 - **Håndbog: Elevrådshåndbog**
- Dansk Center for Undervisningsmiljø har udviklet en pjece (2020) med anbefalinger til, hvordan erhvervsskolerne bruger elevinddragelse som redskab i udviklingen af erhvervsskolens undervisningsmiljø. Her findes en vejledning til, hvordan dette gøres gennem elevvalgte undervisningsmiljørepræsentanter, elevrådsarbejdet og undervisningsmiljø-hackathons
- Børne- og Undervisningsministeriet giver inspiration til, hvordan elevrådene på erhvervsskolerne kan kickstartes gennem to film med eksempler fra praksis
- Dansk Ungdoms Fællesråd sætter i en analyse (2019) fokus på unges demokratiske deltagelse. Her peges der bl.a. på, at kun halvdelen af erhvervsskoleeleverne vil stemme til næste folketingsvalg
- Hvis du vil vide mere om Erhvervsskolernes ElevOrganisations projekt *Elevdemokratiske Erhvervsuddannelser*

**ERHVERVSSKOLERNES
ELEVORGANISATION**

Erhvervsskolernes ElevOrganisation, Vibevej 31, 1. sal, 2400 Kbh NV,
E-mail: elevdemokrati@eoo.dk, Tlf. 25 10 00 35, ➤ **Web**

**TUBØRG
FONDET**